

УДК 342.336 (043)

М.Г. Братасюк,
доктор філософських наук,
професор,
О.Б. Росоляк,
кандидат юридичних наук,
доцент

МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ І БЮДЖЕТНА ПОЛІТИКА СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

У статті йде мова про місцеве самоврядування в контексті бюджетної політики сучасної України. Акцентовано на необхідності побудови бюджетної політики на принципі децентралізації. Це дасть можливість зробити місцеве самоврядування повноцінним суб'єктом демократичних процесів в Україні.

Ключові слова: місцеве самоврядування, бюджетна політика, принцип децентралізації, принцип централізації, демократія, гуманізм, конституційно-правові засади бюджетної політики.

Однією з форм реалізації народовладдя і одним із найважливіших демократичних інститутів суспільства і держави є місцеве самоврядування, яке значно впливає на становлення та розвиток державності в Україні, сприяє децентралізації державної влади, активізації участі населення в управлінні державними та місцевими справами, вирішенні соціально-економічних питань [1, с. 272]. Незалежність, самостійність та ефективність діяльності органів місцевого самоврядування, оптимальне регулювання економічного розвитку території, задоволення потреб жителів адміністративно-територіальної одиниці, їхній соціальний захист можуть бути досягнуті за умови існування потужної економічної, в тому числі фінансової бази. Саме різноманітні ресурси, і насамперед фінансові, забезпечують реалізацію повноважень органів місцевого самоврядування та виконання завдань, покладених на них Конституцією та законами України [2, с.34].

Місцеве самоврядування є правом територіальної громади самостійно вирішувати питання місцевого значення. В усіх розвинених країнах це право підкріплюється достатніми правовими гарантіями та економічними можливостями. В Україні, на жаль, інститут місцевого самоврядування залишається недієздатним. Він так і не став вагомим інструментом забезпечення демократії, стабілізації суспільно-політичного ладу і економічної ситуації.

Першим багатостороннім правовим актом, який визначає і захищає принципи місцевої автономії, стала Європейська хартія про місцеве само-

врядування. Її підписали країни-члени Ради Європи в жовтні 1985р. і ратифікована Верховною Радою України 15 липня 1997 року. На нашу думку, цей документ дає найбільш повне визначення місцевого самоврядування, а саме: "Місцеве самоврядування означає право і спроможність органів місцевого самоврядування в межах закону здійснювати регулювання і управління суттєвою часткою суспільних справ, які належать до їхньої компетенції, в інтересах місцевого населення". Що ж до терміну "місцеве самоврядування", то його можна зустріти у Конституції України, Законі України "Про місцеве самоврядування", інших нормативно-правових актах. Так, відповідно до ст.140 Конституції України, місцеве самоврядування є правом територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища та міста – самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України. Проте доводиться констатувати, що порівняння цього визначення з текстом Хартії свідчить про відсутність у ньому ключового словосполучення "реальна здатність". Цього недоліку правда вже немає у визначенні поняття місцевого самоврядування, зафіксованому в ч.1 ст.2 Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні". Згідно з цим Законом місцеве самоврядування – "це гарантоване державою право та реальна здатність територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища, міста – самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Консти-

туції і законів України". Недоліком визначення місцевого самоврядування, закріпленого як у Конституції, так і в вищезгаданому законі, є те, що на відміну від Хартії у ньому не вказано, що місцеве самоврядування здійснюється в інтересах місцевого населення. Тим самим Верховна Рада України звільнила органи і посадових осіб місцевого самоврядування від обов'язку вести справи виходячи, насамперед, з інтересів місцевого населення. Отже, логічна недосконалість та нечітке визначення такого важливого поняття як "місцеве самоврядування" призводять до його неоднозначного розуміння на практиці, тому ці недоліки, на нашу думку, мають бути усунені законодавцем. Тобто ст.140 Конституції України ми пропонуємо у такій редакції: "Місцеве самоврядування це право та реальна здатність територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища та міста – самостійно вирішувати питання місцевого значення, виходячи з інтересів місцевого населення, в межах Конституції і законів України".

Однією з причин гальмування демократії знизу є спроба організувати місцеве самоврядування, зберігаючи, в основному, стару ідеологію побудови фінансової системи [3, с.153]. Тобто, лівова частка коштів місцевих бюджетів щорічно "конфісковується" державою на її цілі та потреби, залишаючи органам місцевого самоврядування лише мінімум, встановлений також державою. Саме ст.9 Європейської Хартії місцевого самоврядування містить пропозиції, до яких, на нашу думку варто прислухатись. Ч.1 цієї статті говорить, що органи місцевого самоврядування мають право в рамках національної економічної політики на свої власні адекватні фінансові ресурси, якими вони можуть розпоряджатися в межах своїх повноважень. Але на практиці ми бачимо, що державі, мабуть, невідгідно, щоб місцеві органи влади мали свої власні адекватні (достатні – авт.) ресурси, так як їй простіше дати "подачку" окремому регіону (області), тим самим роблячи його залежним і зобов'язаним перед нею. Повертаючись до Хартії, у ч.7 ст.9 сказано, що надання дотацій не скасовує основоположну свободу органів місцевого самоврядування проводити свою політику в межах їхньої власної компетенції. Положення цієї статті знову не враховане законодавцем ні в чинній Конституції України, ні в інших законодавчих актах, так як в практичному вимірі політика "на місцях" залежить від правлячих політичних сил в державі, а якщо точніше від кількості депутатів тих чи інших політичних сил.

На перший погляд, певні передумови для вирішення фінансових проблем регіонів створює вищезгаданий Закон "Про місцеве самоврядування", в якому визначається як матеріальна, так і фінансова основа місцевого самоврядування. Зокрема ч.1 ст.61 цього Закону констатує, що "органи місцевого самоврядування в селах, селищах, містах, районах у містах (у разі їх створення) самостійно розробляють, затверджують і виконують відповідні місцеві бюджети згідно з цим Законом та законом про бюджетну систему". Також в ч.5 цієї ж статті зазначено, що "втручання державних органів у процес складання, затвердження і виконання місцевих бюджетів не допускається, за винятком випадків, передбачених цим та іншими законами". Але читаючи далі вказаний Закон, бачимо, що цих "випадків" надто багато. Наприклад, ч.1 ст.62 Закону звучить так: "Держава фінансово підтримує місцеве самоврядування, бере участь у формуванні доходів місцевих бюджетів, здійснює контроль за законним, доцільним, економічним, ефективним витрачанням коштів та належним їх обліком. Вона гарантує органам місцевого самоврядування доходну базу, достатню для забезпечення населення послугами на рівні мінімальних соціальних потреб. У випадках, коли доходи від закріплених за місцевими бюджетами загальнодержавних податків та зборів перевищують мінімальний розмір місцевого бюджету, держава вилучає із місцевого бюджету до державного бюджету частину надлишку в порядку, встановленому законом про державний бюджет". Тобто зі змісту вказаної статті випливає, що місцеві бюджети самостійності як такої не мають, оскільки вони "зв'язані по руках і ногах" державою, незважаючи на ч.1 ст.7 Бюджетного Кодексу України, в якій мовиться про те, що бюджетна система України ґрунтується на принципі самостійності тощо.

Щодо принципів побудови бюджетної системи, то В.М. Опарін зазначає, що "саме вони створюють чітку критеріальну основу виділення видів бюджетів, встановлення співвідношення між ними, характер, пропорції та методи розмежування доходів і видатків між окремими ланками бюджетної системи, форми взаємовідносин між ними. Тільки чітко сформульовані принципи створюють основу для однозначного трактування положень закону, що, у свою чергу, визначає надійність і ефективність функціонування бюджетної системи" [4,с.127]. Також вже згаданий автор слушно підкреслює, що "ефективнішою і раціональнішою є бюджетна система, побудована на засадах автономності кожного

бюджету. Звісно це не означає автаркії і не має нічого спільного з ігноруванням загальнодержавних чи регіональних проблем” [4, с.131]. На нашу думку, для побудови демократичного суспільства, де враховуються інтереси всіх і кожного, слід за основу подальшого розвитку всієї фінансової системи і бюджетної зокрема взяти принцип самостійності і вже виходячи з цього розробити новий чи вдосконалити вже діючий Бюджетний кодекс України, внести поправки в Закон України “Про місцеве самоврядування”, інші нормативно-правові акти, що стосуються здійснення бюджетної політики країни. Також було б доцільно внести зміни і у ч.3 ст.142 Конституції України, де зазначено: “Держава бере участь у формуванні доходів бюджетів місцевого самоврядування, фінансово підтримує місцеве самоврядування. Витрати органів місцевого самоврядування, що виникли внаслідок рішень органів державної влади, компенсуються державою”. Ми ж пропонуємо її у такій редакції: “Держава фінансово підтримує місцеве самоврядування. Витрати органів місцевого самоврядування, що виникли внаслідок рішень органів державної влади, компенсуються державою”.

Територіальна громада в межах своїх повноважень виконує важливі суспільні функції, забезпечує реалізацію основних соціально-економічних прав громадян, є інструментом залучення їх до управління суспільством та його економікою. Отже, громада є вбудованим стабілізатором соціально-економічного ладу в країні та її соціально-політичного становища. Економічна та фінансова діяльність громади в Україні перебуває на стадії становлення. Для розвитку цього інституту важливою передумовою має стати, знову ж таки, фінансова незалежність місцевого самоврядування.

Деякі науковці стверджують, що децентралізована бюджетна система, в якій рішення приймаються на різних рівнях, ефективніша і ми, звичайно, підтримуємо таку позицію. У такій системі співвідношення між рівнем оподаткування, а також між якістю та кількістю одержуваних бюджетних послуг згодом “підлаштовується” під інтереси й переваги населення різних регіонів і муніципалітетів, внаслідок чого кожна гривня, що надходить у вигляді податків, починає приносити суспільству та громадянам більшу користь [5, с.5]. Також С.Ю. Колодій вважає, що “децентралізована бюджетна система за певних умов ефективніша за централізовану та сприяє економічному зростанню. Місцеві органи влади розташовані безпосередньо біля споживачів суспільних благ і таким чином здатні

оптимально виробляти та розподіляти ті блага” [6, с.67]. Тобто, основною метою реформування бюджетної системи повинно стати скасування принципу єдності бюджетної системи України та перехід до автономного функціонування центрального, регіональних та місцевих бюджетів. Кожна з ланок влади має функціонувати на основі власної доходної бази.

Згідно ч.1 ст.75 Бюджетного кодексу Міністерство фінансів України доводить Раді міністрів АРК, місцевим державним адміністраціям та виконавчим органам місцевих рад особливості складання розрахунків до проектів бюджетів на наступний бюджетний період. Тобто, місцеві органи не можуть самостійно прийняти власний бюджет без “особливих вказівок” зверху. Про це свідчать і частини 7, 8 та 9 цієї ж статті, в яких говориться, що після схвалення Кабміном проекту закону про Державний бюджет України Мінфін доводить місцевим органам влади розрахунки прогнозних обсягів міжбюджетних трансфертів, методикку їх визначення та інші показники, необхідні для складання проектів місцевих бюджетів, а також пропозиції щодо форми проекту рішення про місцевий бюджет (типова форма рішення). У тижневий термін після схвалення закону про Держбюджет в другому читанні Кабінет Міністрів доводить Раді Міністрів Автономної Республіки Крим, місцевим державним адміністраціям та виконавчим органам відповідних рад положення та показники міжбюджетних відносин, які були проголосовані Верховною Радою України при прийнятті проекту закону про Держбюджет в другому читанні. На підставі інформації, отриманої відповідно до частин п'ятої-восьмої цієї статті, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві державні адміністрації та виконавчі органи відповідних рад готують проекти рішень про відповідні місцеві бюджети. Ця стаття-яскравий приклад того як місцеві бюджети “прив'язані” до державного вже на етапі складання проекту та прийняття бюджету і, що бюджетна система в нашій країні будеться саме “згори-донизу”, а не навпаки, як того хотілось би. Вказана стаття ставить місцеві бюджети у залежність від держави вже на цьому етапі і створює ситуацію нерівності всіх суб'єктів бюджетних правовідносин. Також, беручи до уваги той факт, що закон про Держбюджет приймається на завжди вчасно, а якщо точніше – майже завжди невчасно – відповідно і місцеві бюджети приймаються із запізненням, що тягне за собою негативні наслідки.

Відповідно до ст.77 БКУ бюджет Автономної Республіки Крим, обласні і районні бюджете-

ти, міські (міст Києва та Севастополя, міст республіканського Автономної Республіки Крим та міст обласного значення) бюджети на наступний бюджетний період затверджуються рішенням Верховної Ради Автономної Республіки Крим, відповідної обласної, районної чи міської ради не пізніше ніж у двотижневий термін після офіційного опублікування закону про Державний бюджет України. Рада міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві державні адміністрації, виконавчі органи відповідних рад або міські, селищні чи сільські голови (в разі, якщо відповідні виконавчі органи не створені) забезпечують виконання відповідних місцевих бюджетів. Місцеві фінансові органи здійснюють загальну організацію та управління виконанням відповідного місцевого бюджету, координують діяльність учасників бюджетного процесу з питань виконання бюджету.

Казначейська система обслуговування виконання Державного бюджету України та місцевих бюджетів позбавляє місцеве самоврядування і його органи можливості розпоряджатися своїми коштами самостійно, оскільки це не передбачено ні Конституцією, ні БКУ, ні Законом "Про місцеве самоврядування".

Виконавчі органи відповідних рад або міські, селищні чи сільські голови (в разі, якщо відповідні виконавчі органи не створені) забезпечують виконання відповідних місцевих бюджетів (ст.78 БКУ). Місцеві фінансові органи здійснюють загальну організацію та управління виконанням відповідного місцевого бюджету, координують діяльність учасників бюджетного процесу з питань виконання бюджету. Місцевий бюджет виконується за розписом, який затверджується керівником місцевого фінансового органу. До затвердження розпису керівником місцевого фінансового органу затверджується тимчасовий розпис на відповідний період. Керівник місцевого фінансового органу протягом бюджетного періоду забезпечує відповідність розпису місцевого бюджету встановленим бюджетним призначенням. Податки, збори (обов'язкові платежі) та інші доходи місцевого бюджету зараховуються безпосередньо на рахунок відповідного бюджету, відкритий в територіальному органі Державного казначейства України, і не можуть акумулюватися на рахунках органів стягнення.

Рішення про внесення змін до рішення про місцевий бюджет ухвалюється відповідною радою за поданням офіційного висновку місцевого фінансового органу про обсяг вільного залишку бюджетних коштів, перевиконання чи недовиконання

доходної частини загального фонду відповідного бюджету. Факт перевиконання доходної частини загального фонду місцевого бюджету визнається за підсумками першого півріччя та наступних звітних періодів поточного бюджетного періоду на підставі офіційних висновків місцевого фінансового органу за умови перевищення доходів загального фонду місцевого бюджету (без урахування міжбюджетних трансфертів), врахованих у розписі місцевого бюджету на відповідний період, не менше ніж на 5 відсотків. Факт недоотримання доходів загального фонду місцевого бюджету визнається на підставі офіційних висновків місцевого фінансового органу за підсумками квартального звіту при недоотриманні доходів загального фонду місцевого бюджету, врахованих у розписі місцевого бюджету на відповідний період, більше ніж на 15 відсотків (ч.7 ст.78 БКУ) [14].

Періодичність, структура та терміни подання звітності про виконання місцевих бюджетів визначаються Державним казначейством України відповідно до вимог, встановлених для подання звітності про виконання Державного бюджету України. Квартальний та річний звіти про виконання місцевого бюджету подаються виконавчим органом відповідної ради чи міським, селищним, сільським головою (у разі, якщо відповідні виконавчі органи не створені) у двомісячний строк після завершення відповідного бюджетного періоду. Перевірка звіту здійснюється комісією з питань бюджету відповідної ради, після чого відповідні ради затверджують звіт про виконання бюджету або приймають інше рішення з цього приводу (ст.80 БКУ).

Тобто, декларативний характер самостійності місцевих бюджетів, явно, є найслабшою ланкою сучасної української бюджетної політики. Зарегульованість, занормованість бюджетного процесу, надмірне акцентування на порядку складання і затвердження бюджету, а потім і виконання його, кероване "згори-донизу" зовсім не сприяють підвищенню ефективності бюджетної політики країни.

На думку О. Гушги, основним чинником кризи всієї бюджетної системи, зокрема місцевих бюджетів, є нинішня модель бюджетної системи, за якою формується бюджети територій. Ця модель має такі хиби:

1) формування місцевих бюджетів здійснюється шляхом встановлення процентних відрахувань від регулюючих загальнодержавних податків радою вищого рівня для ради нижчого рівня при відсутності чітких критеріїв їх пропорційного роз-

поділу, що не сприяє заінтересованості територій у розвитку виробництва, у раціональному використанні бюджетних коштів, не завжди забезпечує гарантований розмір власних дохідних джерел;

2) при відсутності критеріїв визначення їх розміру нормативи відрахувань виконують функцію засобу збалансування дохідної та видаткової частин місцевих бюджетів, є одним з основних важелів, за допомогою якого формування бюджетів здійснюється за принципом “зверху – вниз”;

3) за нинішньої моделі бюджетної системи при формуванні бюджетів територій не враховується така категорія, як “податкоспроможність територій”, немає чіткого законодавчого визначення поняття “власні” та “передані доходи територій”;

4) надання дотацій проводиться хаотично та суб’єктивно через те, що сума дотацій для бюджетів нижчого рівня планується в бюджеті вищого рівня, а не в окремому субвенційному фонді [7, с.69].

Для виправлення ситуації, напр., О.Кириленко вважає, що залежність місцевих бюджетів від центрального уряду, можна зменшити наданням права органам місцевого самоврядування запроваджувати власні податки та самостійно встановлювати ставки оподаткування./...Треба переглянути склад місцевих податків і зборів з метою посилення їхньої фіскальної ролі, віднести до місцевих окремі загальнодержавні податки та збори...” [8, с.334-336].

Досвід застосування місцевих податків і зборів в Україні засвідчує поки що незначну їх роль у формуванні доходів органів місцевого самоврядування. Саме тому доцільно було б частково реформувати і існуючу податкову систему України. Слід значно зменшити частку в системі загальнодержавних податків і збільшити частку місцевих податків. Подальший розвиток податкової системи України має передбачати розширення повноважень місцевих та регіональних органів влади в сфері запровадження місцевих та регіональних податків. Власне за таких умов може бути оподаткована “тіньова економіка”, послаблений податковий тиск на тих платників податків, які їх сьогодні дисципліновано сплачують. Доцільно встановити, що місцеві податки і збори не враховуються при визначенні нормативів відрахувань від загальнодержавних податків до бюджетів місцевого самоврядування. Одночасно слід встановити, що місцеві податки і збори використовуються на видатки розвитку. Це заохочуватиме органи місцевого самоврядування розширювати власну доходну базу. Таку думку

поділяють і вітчизняні науковці, зокрема В. Блажевич [9, с.99].

Механізм перерозподілу загальнодержавних податків повинен ґрунтуватися на довготривалих нормативах, що необхідно закріпити у відповідних законодавчих актах [3, с.156].

До найважливіших питань формування місцевих бюджетів належить формування бюджету розвитку. У Законі України “Про місцеве самоврядування в Україні” зазначено, що місцевий бюджет поділяється на поточний бюджет і бюджет розвитку. Недоліки формування бюджетів розвитку є наслідком зменшення інвестиційних можливостей як переважної більшості суб’єктів господарювання, так і бюджетів усіх рівнів, недостатньо розвинутих ринкових механізмів акумулювання капіталів, зростання вартості будівництва та послаблення уваги з боку міністерств і відомств-замовників до підвищення ефективності капітального будівництва.

Управління коштами бюджету розвитку на початкових етапах мають здійснювати місцеві фінансові органи. В подальшому доцільно було б створити систему комунальних банків, які б узяли на себе оперативне управління коштами бюджету розвитку на місцевому рівні, оцінку і відбір інвестиційних проєктів для їх фінансування, кредитування та надання гарантій органами місцевого самоврядування, а також контроль за правильністю й ефективністю використання коштів бюджету розвитку [10, с.118].

Вагоме значення у стимулюванні розвитку місцевих бюджетів становлять міжбюджетні відносини. Відповідно до Бюджетного Кодексу міжбюджетні відносини – це відносини між державою та місцевими органами влади щодо забезпечення відповідних бюджетів фінансовими ресурсами, необхідними для виконання функцій, передбачених Конституцією України та законами України. Територіальні громади сіл, селищ і міст можуть об’єднувати на договірних засадах кошти відповідних бюджетів для виконання власних повноважень. Міські (міст республіканського Автономної Республіки Крим та міст обласного значення) ради та районні ради можуть передати видатки на виконання всіх або частини власних повноважень Верховній Раді Автономної Республіки Крим чи обласній раді з передачею відповідних коштів до бюджету Автономної Республіки Крим чи до обласного бюджету у вигляді міжбюджетного трансферту. Сільські, селищні та міські (міст районного значення) ради можуть передавати видатки на виконання всіх або частини власних повноважень районній раді чи раді іншої територіальної громади з передачею коштів до відповідного бю-

джету у вигляді міжбюджетного трансферту. Передача видатків здійснюється за спільним рішенням відповідних рад на договірних засадах. Всі угоди про передачу видатків укладаються до 1 серпня року, що передує плановому.

Однією з центральних, і водночас, суперечливих проблем внутрішньодержавних фінансових відносин є надання місцевим бюджетам коштів з державного бюджету [11, с.16].

Тобто фінансове вирівнювання так званих “бідних” і “багатих” територій слід забезпечувати на основі системи міжбюджетних трансфертів (дотацій, субсидій, субвенцій). Саме на цих засадах здійснюється фінансове вирівнювання у всіх розвинених країнах [12]. На відміну від інших європейських країн, ми маємо разючі відмінності між рівнем та якістю життя у містах та селах, різних за географією та політичною вагою регіонах, що є свідченням, по суті, відсутності державної регіональної політики. Слід у законодавчому порядку визначити рівень національних мінімальних соціальних стандартів, які забезпечуються органами місцевого самоврядування на всій території України. Відповідно до потреб забезпечення національних мінімальних соціальних стандартів, кожен орган місцевого самоврядування повинен мати знову ж таки законодавчо гарантований мінімальний (достатній) бюджет і доходну базу. Заходи фінансового вирівнювання мають охопити лише території, які не можуть за рахунок власної доходної бази сформувати гарантовані мінімальні (достатні – авт.) бюджети, а також території, що мають значні надлишки фінансових ресурсів, порівнюючи із середньою забезпеченістю в країні.

Слід розробити відповідну формулу бюджетного вирівнювання – математичну модель, на основі якої території, що потребують фінансової підтримки, отримуватимуть гарантовані трансферти. Світовий досвід свідчить: у систему заходів фінансового вирівнювання включаються території, які мають власну доходну базу на душу населення обсягом менше 95% від середньої по країні і території, що мають відповідну базу на душу населення обсягом більше 120% від середньої по країні [13].

Наприкінці треба відзначити, що створення сприятливих умов для успішного функціонування місцевого самоврядування безпосереднім чином пов’язане з досягненням таких фундаментальних цілей:

– органи місцевого самоврядування повинні мати істотну свободу у визначенні того, як їм використовувати наявні в них кошти для виконання своїх видаткових зобов’язань;

– заохочення місцевих органів влади до розвитку своїх фінансових можливостей та розширення власних баз оподаткування, причому вони повинні мати гарантії, що держава у них не відбере одержані від цього додаткові доходи;

– простота політики трансфертів полягає в тому, щоб міжбюджетні фіскальні потоки були прозорими, відносно захищеними від маніпулювання та достатньо простими для адміністрування; при цьому необхідно створити новий інституційний механізм, який забезпечував би повне й вчасне виконання всіх зобов’язань, щодо трансфертів;

– чітке визначення та законодавче закріплення бюджетних повноважень кожного органу державної влади та місцевого самоврядування;

– відмова від принципу єдності бюджетної системи, оскільки цей принцип руйнує економічні засади функціонування та розвитку місцевого самоврядування.

Пропозиції щодо реформування міжбюджетних відносин мають відповідати важливим конституційним принципам та законодавчим положенням, які, зокрема, передбачають, що обласним бюджетам має бути відведена роль у забезпеченні спільних проектів територіальних громад і функція передачі трансфертів від Державного бюджету до бюджетів нижчих рівнів.

Література

1. Конституційно-правові засади становлення української державності / В.Я.Тацій, Ю.М.Тодика, О.Г.Данильян та ін.; За ред. акад. АПрН України Ю.М.Тодики. – Харків: Право, 2003. – 328с.
2. Заверуха О. Міжбюджетні відносини в Україні: проблеми правового регулювання // Право України. – 2000. – №9. – С. 34-37.
3. Куйбіда В. Конституційно-правові проблеми міського самоврядування в Україні. – Львів: Літопис, 2001. – 375с.
4. Опарін В.М. Передумови та чинники розбудови ефективної бюджетної системи в Україні // Фінанси України. – 2000. – №9. – С. 126-133.
5. Христенко В.Б., Лавров А.М. Новый этап реформы межбюджетных отношений // Финансы. – 1999. – №2. – С. 5.
6. Колодій С.Ю. Децентралізація бюджетної системи та економічне зростання // Фінанси України. – 2001. – №3. – С.63-68.
7. Гушта О.В. Шляхи зміцнення бюджетів органів місцевого самоврядування // Фінанси України. – 2000. – №2. – С. 69-73.

8. *Кириленко О.П.* Місцеві бюджети України (історія, теорія, практика). – К.: НІОС, 2000. – 384 с.

9. *Блажевич В.* Місцеві податки і збори та їх особливості. Світовий та український досвід встановлення і справляння податків // Підприємництво, господарство, право. – 2003. – №1. – С.95-99.

10. *Блажевич В.* Проблеми формування місцевих бюджетів та перспективи їх вирішення // Право України. – 2002. – № 5. – С.116-120.

11. *Буряченко А.Є., Палій М.П.* Удосконалення фінансового механізму місцевих бюджетів // Фінанси України. – 2003. – №8. – С.13-18.

12. *Жданов І.* За бідні регіони замовте слово // Дзеркало тижня. – 2000. – 22 липня. – С.

13. *Романюк С.* Політика регіонального розвитку в Україні: сучасний стан і нові можливості // <http://www.ji.lviv.ua>.

14. *Бюджетний Кодекс України* від 8 липня 2010р. 2456 /У1 Голос України від 4 серпня 2010. 143.

М.Г. Братасюк, О.Б. Росоляк

Местное самоуправление и бюджетная политика современной Украины.

В статье идет речь о местном самоуправлении в контексте бюджетной политики современной Украины. Акцентировано на необходимости построения бюджетной политики на принципе децентрализации. Это даст возможность превратить местное самоуправление в полноценного субъекта демократических процессов в Украине.

M.G. Bratasyuk, O.B. Rosolyak

Local self-government and fiscal policy of modern Ukraine.

The article talked about local government in the context of the budgetary policy of modern Ukraine. Highlights the necessity of building a budget policy on the principle of decentralization. This will make local government entity of a full democratic process in Ukraine.